

УДК 336.71

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ БАЗИ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Ігнатова О.М.
Романченко В.В.

У статті надано статистичний аналіз, а саме: розглянуто головні тенденції та динаміку розвитку депозитної бази банків України за останні десять років. Наведено та досліджено структуру депозитної бази українських банків. Проаналізовано депозитну базу в розрізі груп банків. Задля визначення вагомості впливу фактора сезонності на стан залучення тимчасово вільних коштів клієнтів українськими банками, в статті апробовано методику аналізу сезонності в рядах динаміки по відношенню до обсягів депозитних вкладень фізичних та юридичних осіб в період з 2007 року по 2009 рік. Висвітлено динаміку депозитних ресурсів за видами валют та суб'єктами.

Ключові слова: депозитна база, динаміка залучених коштів, депозити фізичних осіб, депозити юридичних осіб, сезонна хвиля.

ВСТУП

Сучасний стан банківської системи України і не занадто «райдужні» перспективи на найближче майбутнє змушують досвідчених банкірів і економістів переглядати раніше зроблені прогнози щодо розвитку ринку банківських послуг, зокрема це стосується і ринку депозитів для фізичних осіб. Вплив грошових імпульсів на реальні процеси в економічній системі – одне з найскладніших і найсуперечливіших питань сучасності. Проблема особливостей формування грошової маси для отримання можливості подальшого ефективного її розміщення є досить актуальною. Керівництво банківських установ розуміє, що успішна діяльність комерційного банку

пов'язана не тільки із здатністю професійно будувати свою внутрішню політику, але і пристосуватися до зовнішніх умов із максимальною для себе користю, передбачати тенденції розвитку ринку й отримувати конкурентні переваги.

Ми погоджуємось із тим, що саме під час кризи в умовах невизначеності та мінливого конкурентного середовища дуже складно спрогнозувати майбутній хід подій, тому саме проведення аналізу сучасного стану і моделювання тенденцій, що набувають розвитку на ринку банківських послуг, зокрема ринку депозитів для фізичних осіб, є важливим та вкрай необхідним. Ринок депозитів є дуже багатоаспектним та багато в чому залежить від зовнішніх факторів (тих, що не є залежними від одного окремого банку і не можуть бути знехтувані), що і визначає потребу й актуальність цього дослідження.

Ігнатова Олена Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри банківської справи Криворізького економічного інституту ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана», моб. 097 453 36 53;

Романченко Вікторія Василівна, студентка 5-го курсу Криворізького економічного інституту ДВНЗ

«КНЕУ ім. В.Гетьмана», моб. 093 782 73 67,
vikaromanchenko@gmail.com,

Існує багато наукових праць присвячених дослідженню банку та управлінню ним у вітчизняних і зарубіжних виданнях. До них можна віднести І.В. Волошко, Я.Т. Карпа, С.М. Козьменко, А.Я. Кузнецова, С.В. Онишко, Б.І. Пшик, А.В. Савчук, Ф.І. Шпиг та ін.

Значні розробки у вивченні депозитів у складі ресурсної бази сучасних банківських інститутів здійснили такі зарубіжні економісти як Г. Айленбергер, Р.Еллер, П.Роуз, що аналізували проблеми формування депозитних вкладів у структурі ресурсної бази комерційного банку з двох позицій: управління банківським капіталом і управління зобов'язаннями банку.

Серед російських вчених варто зазначити праці Є.Жукова, О.Лаврушина, В.Усоскіна. Проблема формування ефективної депозитної політики комерційних банків присвячені роботи вітчизняних вчених, зокрема В.Вітлінського, А.Гальчинського, О.Дзюблюка, О.Заруби, Т.Ковальчука, В.Лагутіна, І.Лютюго, А.Мороза, А.Пересади, О.Пилипченка, М.Савлука та ін.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених з даної проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні. Це обумовлено недостатнім рівнем розробки окремих аспектів депозитної політики комерційного банку; дискусійними залишаються питання оптимального співвідношення депозитних інструментів та особливості формування депозитної політики в умовах зростаючої конкуренції. Невивченим аспектом і досі залишається удосконалення методик дослідження та аналізу динамічних змін в банківській сфері. В зв'язку з цим виникає необхідність розробки та апробації принципово нової методики щодо дослідження депозитного ринку банків, яка б дала змогу врахувати максимальну кількість факторів впливу, а також більш ефективно розподілити ресурси комерційних банків України.

Тому метою цієї роботи є адаптація статистичних методів до оцінки депозитної політики банківських установ України. Пропонується вирішення локальних питань банківських установ з формування і впровадження окремих положень депозитної політики банків України з урахуванням сучасних тенденцій та динаміки розвитку їхньої депозитної бази.

1 АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ДЕПОЗИТНОЇ БАЗИ ЗА ГРУПАМИ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Збільшенню грошової маси в країні сприятиме поступове відновлення темпів кредитування економіки. Відновлювати кредитування комерційним банкам дасть змогу значний приплив депозитів. Зростання обсягів коштів, залучених за рахунок юридичних та фізичних осіб за останні десять років, свідчать про поступове зростання довіри до банківських установ (табл.1).

При цьому слід відмітити, що тенденція до зростання обсягів за групами банків не є характерною

виключно для кожного з аналізованих років (ми аналізували період 2001-2010 років), про що свідчать дані таблиці 1. Додатково ми провели графічний аналіз, результати якого відображені на графіках (рис. 1-5).

Так, ми бачимо, що за всіма групами банків в Україні динаміка депозитної бази не є рівномірною. Також ми не можемо говорити про однорідність динаміки за елементами депозитної бази, оскільки в різні роки за різними складовими зміна обсягів відбувалася по-різному. В першій групі банків найрезультативнішим роком щодо залучення коштів фізичних осіб був 2007 (комерційними банками України було залучено 79437381 млн. грн.), що явно видно на графіку (рис.1), проте це й же рік не знаменувався великим показником залучення коштів юридичних осіб (їх обсяг склав всього на всього 336 281 млн. грн.). Тоді як найрезультативнішим роком щодо залучення коштів юридичних осіб був 2006 з обсягом залучених коштів юридичних осіб в 38437824 млн. грн. Також за даним графіком ми можемо побачити, що в другій половині аналізованого нами періоду відбулося різке зниження обсягів залучення коштів клієнтів: коштів в юридичних осіб у 2007 році (до 336281 млн. грн.), коштів фізичних осіб в 2008 році (до рівня 147 843 млн. грн.). Ситуація в цьому сегменті ринку не налагодилась і до тепер. Що ж стосується коштів клієнтів, які були залучені банками шляхом емісії ощадних (депозитних) сертифікатів, то щодо них позитивне значення обсягів залучення спостерігалось лише протягом одного року – 2009. Відмінною є ситуація з динамікою депозитної бази другої групи банків України (рис.2). Тут найрезультативнішим щодо залучення як коштів фізичних осіб, так і коштів юридичних осіб був 2010 рік, коли обсяги залучення депозитів фізичних осіб склали 32958472 млн. грн., юридичних осіб – 23168691 млн. грн. Щодо ощадних (депозитних) сертифікатів, то тут динаміка така ж, що й в першій групі банків – найрезультативнішим був 2009 рік з показником в 2752489 млн. грн.

В третій групі банків ситуація щодо депозитної бази в аналізованому періоді була наступною (рис.3).

В залученні коштів юридичних осіб найбільш результативні 2004, 2005 та 2010 роки, в інші роки банками було залучено значно менше коштів з цього сегменту клієнтів. Обсяги залучення коштів фізичних осіб в період з 2001 по 2005 відносно рівномірно зростали і в 2005 році становили 6937062 млн. грн., в наступні два роки кошти в банки з цього сегменту практично не надходили; а вже в 2008 році відбулося різке зростання обсягів залучення депозитів фізичних осіб (18615157 млн. грн.), та позитивна динаміка надалі не збереглася і даний показник в 2010 році вже склав 13296665 млн. грн. Щодо ощадних (депозитних) сертифікатів, емітованих банками третьої групи, то тут позитивні значення спостерігалися продовж 2007-2010 років, і обсяги залучених коштів, шляхом емісії даного виду цінних паперів банками коливалися в ці роки в межах від 189515 млн. грн. до 722252 млн. грн.

Найбільш результативним, на наш погляд, можна вважати залучення коштів клієнтів банків

четвертої групи, Оскільки саме в цій групі обсяги залучення коштів клієнтів комерційними банками були відносно стабільними (проте не за всіма структурними елементами депозитної бази), до того ж чітко прослідковується динаміка в залученні коштів та можна визначити певні тенденції. Обсяги залучення коштів юридичних осіб банками четвертої групи поступово зростали впродовж 2001-2009 років, а в 2010 році знизилась на 1594521 млн. грн.

Таблиця 1 Динаміка депозитної бази за групами банків України у 2001-2010 рр., млн. грн.

Роки (на 1.03.)	Група 1			Група 2			Група 3			Група 4			Всього
	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Ощадні (депозитні) сертифікати емітовані банком	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Ощадні (депозитні) сертифікати емітовані банком	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Ощадні (депозитні) сертифікати емітовані банком	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Ощадні (депозитні) сертифікати емітовані банком	
2001	6 826 248	4 348 075	308336	4305982	1958320	261490	897332	425232	59089	225880	153459	12359	19 781 802
2002	321 933	10 168 459	148115	2762107	2905300	218650	3567457	1996532	83240	2210230	1547446	54229	15345191
2003	10140254	20140255	60 898	2979369	3359715	27 257	4158921	3453685	41 881	236895	2594480	1 744	49 193 573
2004	23141926	33999326	208 428	6145205	8956795	86 317	8312663	6031556	81 922	5896991	3495310	64 227	95 979 770
2005	24467999	35482158	263 657	9324068	11135498	156 197	8953140	6937062	116 356	6121398	4871044	66 648	11059090
2006	38 437824	51131816	283 74	16 378 223	11476 077	102 670	10 492 450	8117 430	209 858	8394940	7 510384	140 364	152675776
2007	58348 881	79437381	336 281	24 215 912	18001 444	244 458	8 867 594	9239 037	189 515	11254335	11152008	272 218	221559064
2008	107 537 997	124 289 300	147 843	28 701 902	24239 265	190 983	18 936 858	18615157	533 920	14281592	14299937	550 133	352324888
2009	84 622 742	137 405 465	12 103 356	25 472 999	28 312 174	2 752489	12 013 053	15195198	722 252	17860571	20314 518	566 921	357341740
2010	79 435 924	157 476 781	10 109 139	23168691	32958472	1004313	14204579	13296665	256056	16266050	18170 410	342 967	366690047

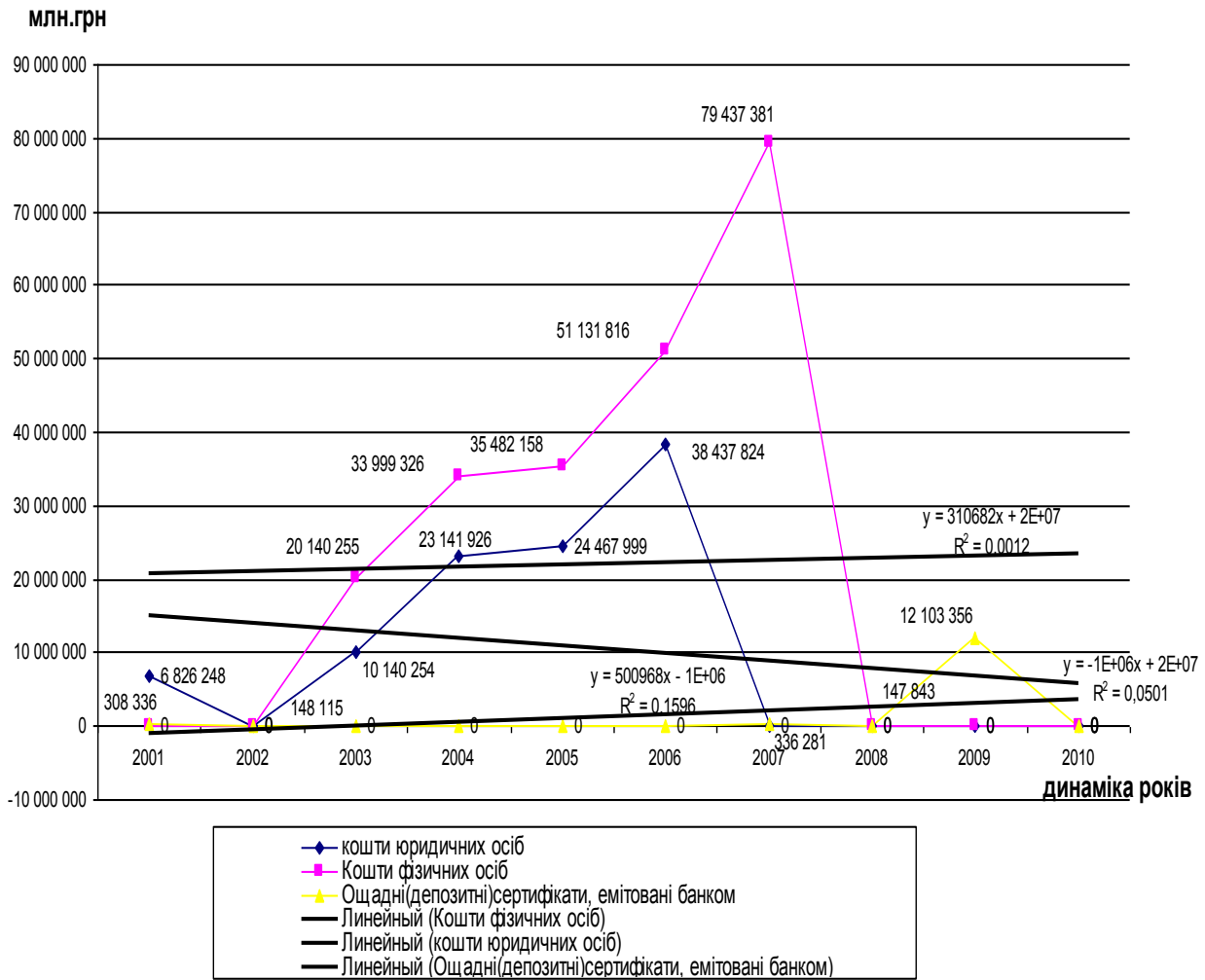

Рис. 1 Динаміка депозитної бази за першою групою банків України у 2001-2010 роках, млн. грн.

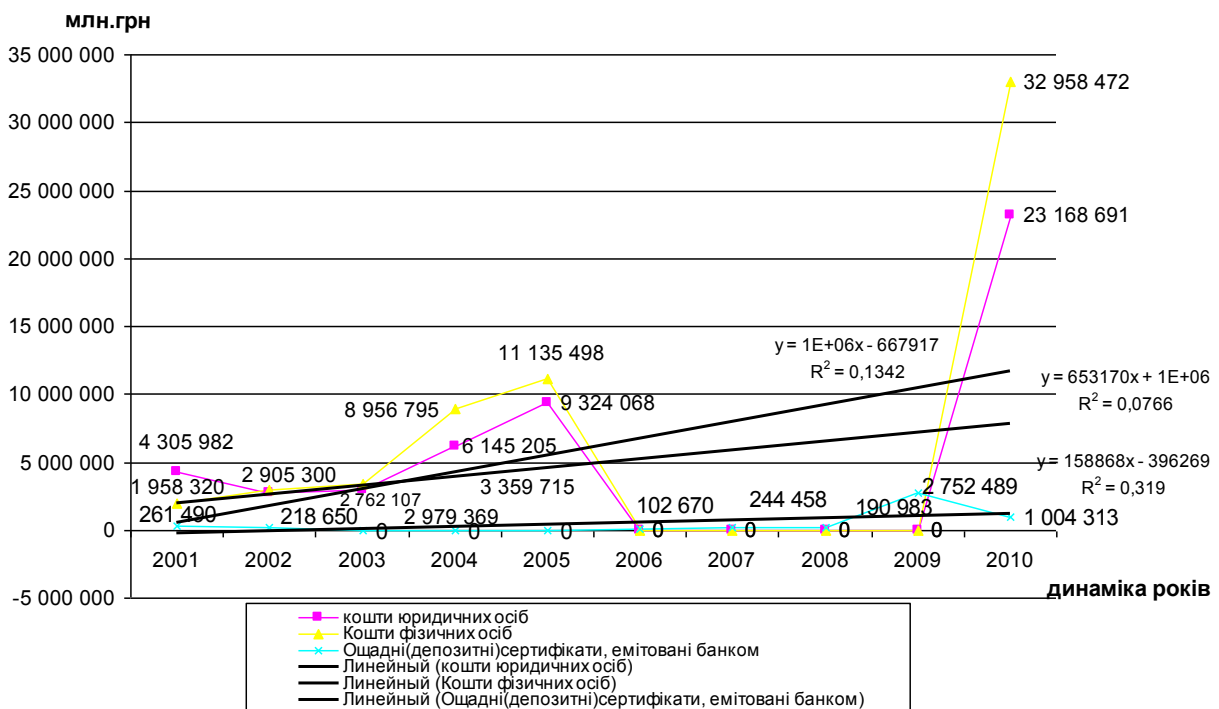

Рис. 2 Динаміка депозитної бази за другою групою банків України у 2001-2010 роках, млн. грн.

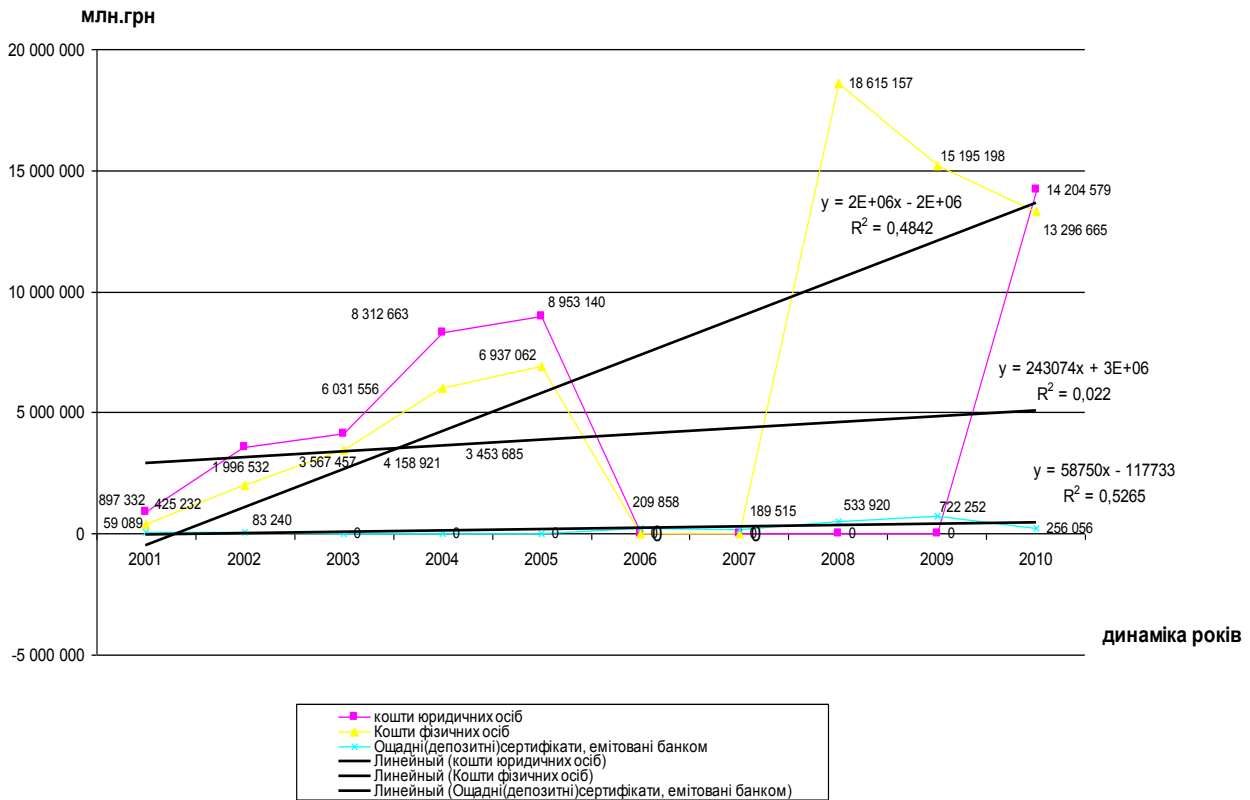

Рис. 3 Динаміка депозитної бази за третьою групою банків України у 2001-2010 роках, млн. грн.

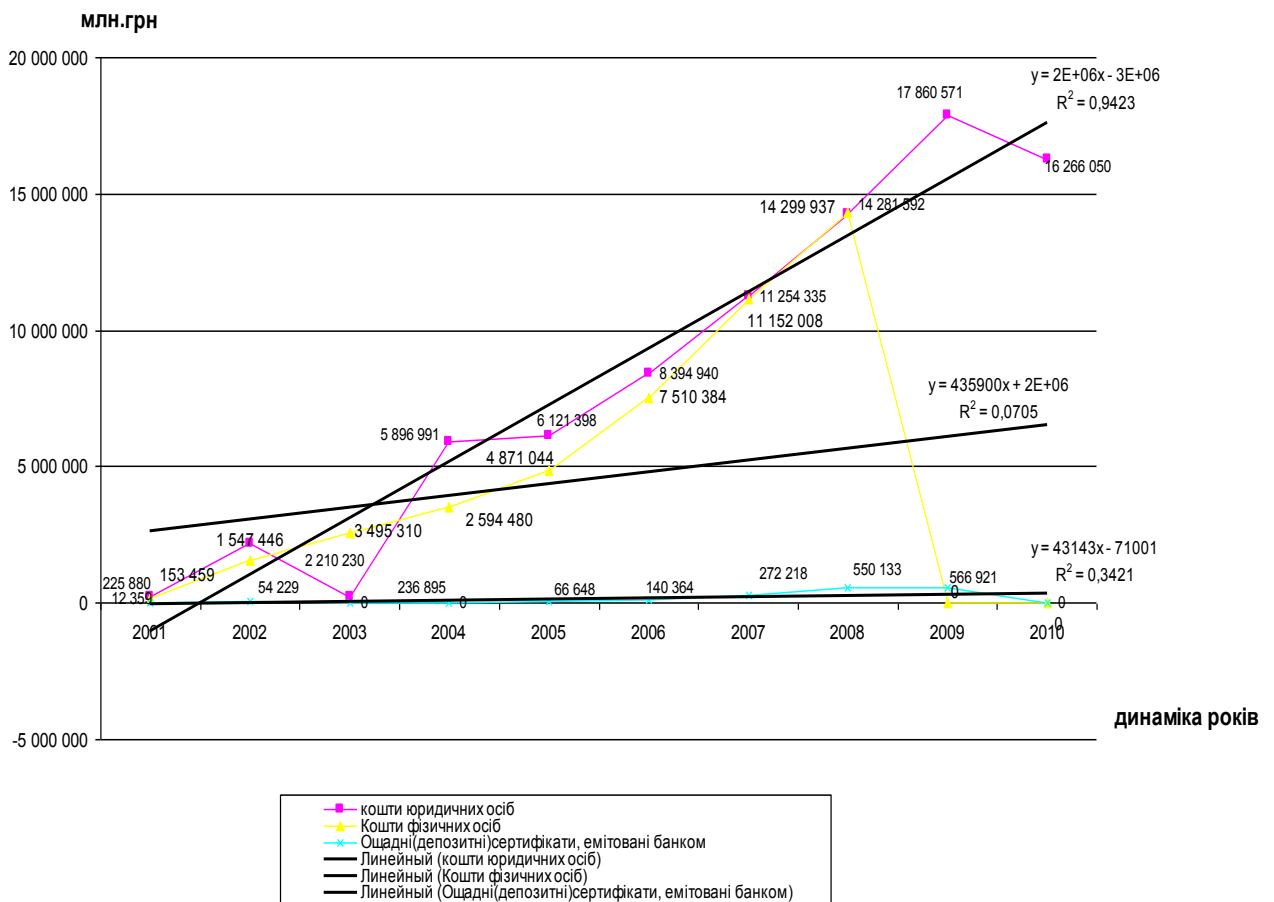

Рис. 4 Динаміка депозитної бази за четвертою групою банків України у 2001-2010 роках, млн. грн.

Щодо динаміки залучення коштів фізичних осіб, то вона не була стабільною і характеризувалася: по-перше, стабільним і поступовим зростанням обсягів залучення коштів в період з 2001 по 2008

роки, по-друге, різким падінням до нульового показника в 2009 році та тим самим нульовим показником в 2010 році.

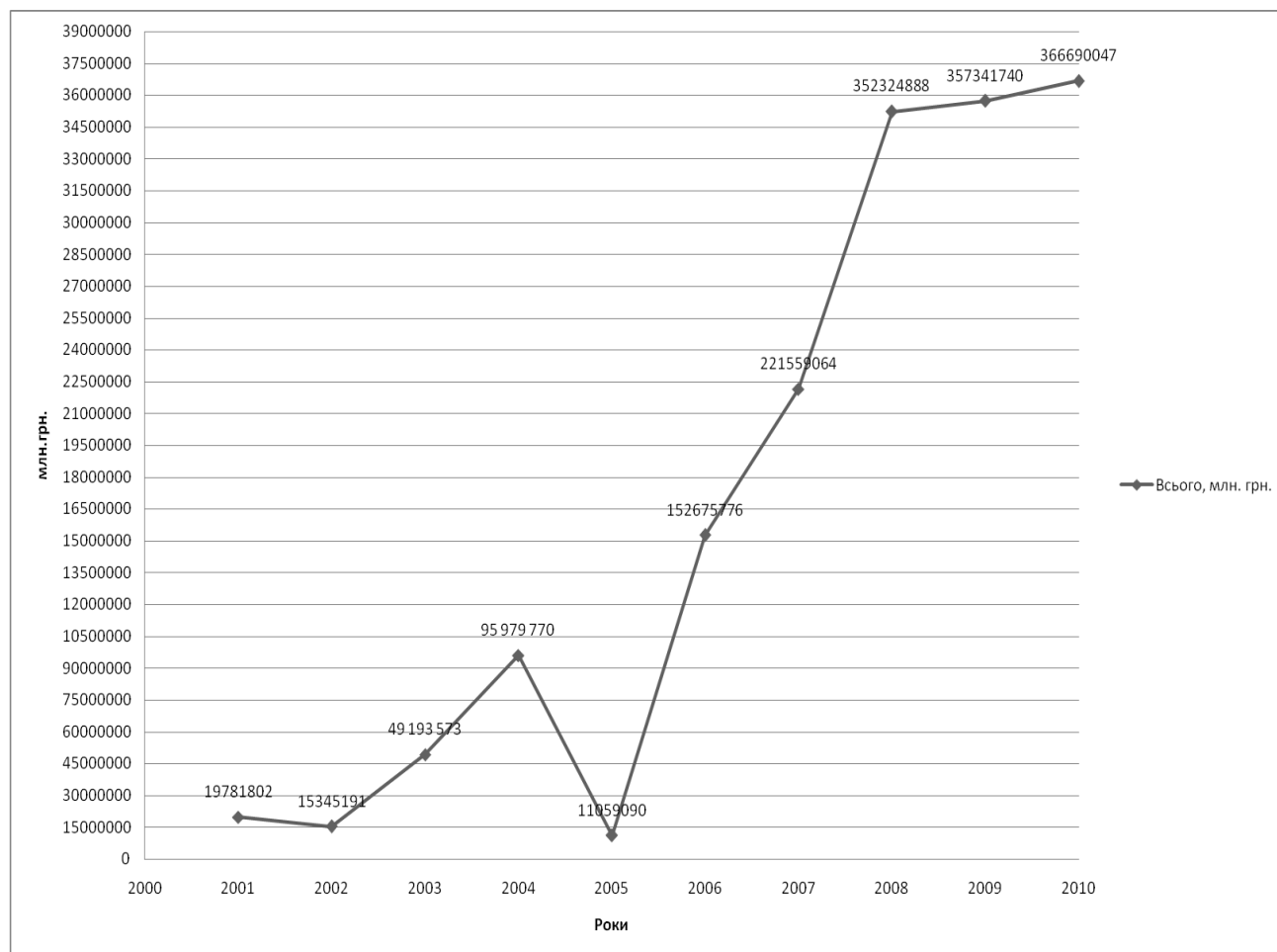

Рис. 5 Динаміка депозитної бази всього за групами банків України за період з 2001 по 2010 роки, млн. грн.

Обсяги залучення коштів шляхом емісії ощадних (депозитних) сертифікатів зростали з 2005 по 2008 роки аж до показника в 550133 млн. грн, а в 2009 році – пішли на спад і вже в 2010 році дорівнювали 0.

Проте ми можемо досить чітко охарактеризувати ситуацію за всією банківською системою України за аналізований період (користуємось даними останнього стовпчику таблиці 1). В окремі роки аналізованого періоду обсяги депозитної бази комерційних банків змінювалися в межах від 19781802 тис. грн. у 2001 році до 366690047 тис. грн. у 2010 році (рис. 5). За аналізовані десять років спостерігалось два спади в динаміці депозитної бази: перший у 2002 році був незначним до 156345191 тис. грн., а другий у 2005 році – досить істотним, оскільки порівняно з 2004 роком обсяги депозитної бази зменшилися на 84920680 тис. грн. (з 95979770 тис. грн. у 2004 році до 11059090 тис. грн. у

2005 році). Також, на нашу думку, цілком доцільно провести графічний аналіз, який ми оформили графіком (рис. 5). Так ми бачимо, що з 2001 по 2004 роки обсяги залучення коштів клієнтів банків зростали, в 2005 році – спостерігався значний спад, але з 2006 по 2010 роки знову спостерігалася позитивна динаміка. І таким чином, обсяги депозитної бази комерційних банків за період 2001-2010 років змінювалися в межах від 0 до 366690047 млн. грн.

Також нами проведено аналіз динаміки депозитної бази деталізовано (за місяцями) за період 2007-2009 рр. Увагу саме цьому періоду ми приділили, оскільки він характеризується як період потерпання банківської системи від кризових явищ. Як видно з таблиці 2, в 2009 році обсяги депозитної бази комерційних банків коливалися в межах від 357768 тис. грн. станом на 01.01.2009 р. до 319969 тис. грн. станом на 01.12.2009 р. Більшу частку складають депозити фізичних осіб.

Таблиця 2 Динаміка депозитної бази у 2007-2009 роках в розрізі валют, млн. грн.

Місяці	Депозити за банківською сис-ю			Депозити юридичних осіб			Депозити фізичних осіб			Зміни з початку року	
	всього	в національній валюті	в іноземній валюті	всього	в національній валюті	в іноземній валюті	всього	в національній валюті	в іноземній валюті	млн. грн.	%
01.01.2007	184430	114274	70155	77545	56267	21278	106885	58007	48878	-----	-----
01.02.2007	183834	112443	71391	74416	53391	21024	109418	59052	50366	3861	102,1
01.03.2007	187686	114023	73663	74033	52014	22019	113653	62009	51644	11062	106,0
01.04.2007	195492	119762	75730	78191	55267	22924	117301	64495	52806	16547	109,0
01.05.2007	200976	121605	79371	81817	55687	26130	119160	65919	53241	22351	112,1
01.06.2007	206780	127839	78941	85515	60364	25152	121265	67476	53789	31485	117,1
01.07.2007	215914	137140	78775	88914	65409	23505	127000	71731	55270	41494	122,5
01.08.2007	225923	143557	82366	94250	68555	25695	131673	75002	56671	48980	126,6
01.09.2007	233410	148705	84705	96568	69846	26722	136842	78859	57983	63612	134,5
01.10.2007	248041	162096	85945	106832	80098	26734	141210	81998	59211	67010	136,3
01.11.2007	251440	164104	87336	105437	78456	26981	146003	85647	60355	75636	128,8
01.12.2007	260066	172827	87238	105651	80689	24962	154415	92139	62276	95677	151,9
01.01.2008	280154	190287	89867	115689	90571	25118	164465	99716	64749	-----	-----
01.02.2008	280913	187713	93200	112376	86228	26148	168537	101485	67053	759	100,3
01.03.2008	286564	190950	95614	111786	85822	25964	174778	105128	69650	21433	107,7
01.04.2008	301587	201793	99794	121328	92912	28416	180259	108881	71378	28943	110,3
01.05.2008	3009105	204928	104176	121952	90465	31487	187153	114464	72689	26342	109,4
01.06.2008	306496	203820	102676	118538	86903	31635	187959	116917	71041	41411	114,8
01.07.2008	321565	217178	104387	127413	96490	30923	194152	120688	73465	51986	118,6
01.08.2008	332140	222591	109549	133903	99631	34272	198237	122960	75277	56477	120,2
01.09.2008	336631	226089	110542	134626	100045	34581	202005	126044	75961	59932	121,4
01.10.2008	340086	231974	108112	135781	105360	30422	204304	126614	77690	50790,3	118,1
01.11.2008	330944	210588	120358	134947	96298	38649	195997	114290	81707	58707,9	121
01.12.2008	338862	199637	139225	132147	89905	42242	206715	109732	96983	77646	127,7
01.01.2009	357768	200266	157502	142215	92274	49941	215553	107992	107561	-----	-----
01.02.2009	339438	185353	154085	131736	80355	51382	207702	104999	102703	-18980,8	94,4
01.03.2009	320457	154085	143824	124200	76741	47459	196257	99891	96365	-37311,3	89,6
01.04.2009	313858	174596	139262	122463	77129	45334	191395	97467	93928	-1779,4	99,4
01.05.2009	312078	172766	139313	119553	74245	45309	192525	98521	94004	1080,4	100,3
01.06.2009	313084	172834	140250	119247	73400	45847	193837	99434	94403	3938,1	101,3
01.07.2009	316836	177853	174548	117809	76425	41385	199027	101429	99873	924,5	100,3
01.08.2009	317761	138983	143213	116462	74676	41787	201299	97598	101426	2070,8	100,7
01.09.2009	319480	167458	152022	115574	71807	43767	203906	95651	108256	-1247,5	99,6
01.10.2009	318233	167012	151220	115919	72696	43222	202314	94316	107998	-929,5	99,7
01.11.2009	317139	162030	155109	112719	67830	44889	204420	94200	110220	3010,1	100,9
01.12.2009	319969	163614	156355	112497	68417	44080	207472	95197	112275	8194,7	102,6

Це, в свою чергу, свідчить про зниження довіри населення до національної грошової одиниці. І це не дивно, оскільки в 2009 році курс гривні не відзначався особливою стабільністю.

Прогнозні значення обсягів депозитної бази на 2011-2013 роки підтверджують позитивні настрої (рис. 6).

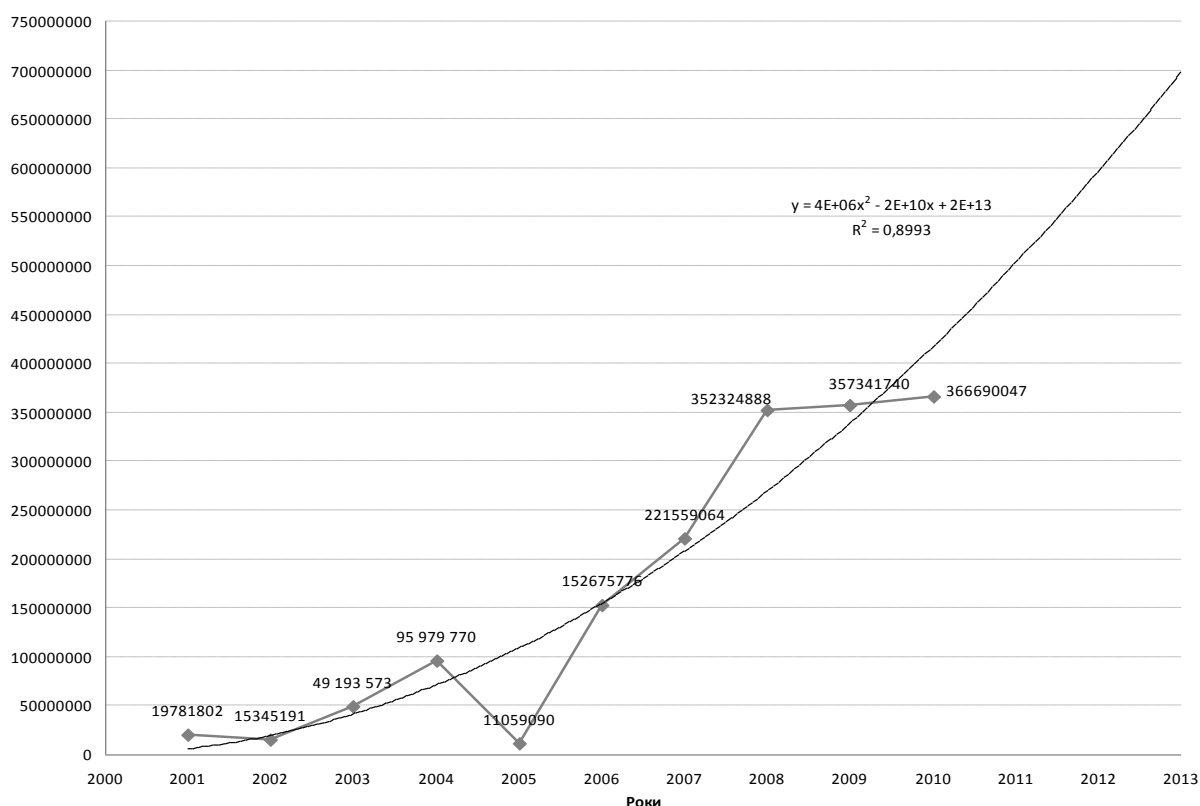

Рис. 6 Прогноз на 2013 рік всієї депозитної бази банків України, млрд. грн.

2 АПРОБАЦІЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ СЕЗОННОСТІ В РЯДАХ ДИНАМІКИ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ОБСЯГІВ ДЕПОЗИТНИХ ВКЛАДЕНЬ

Другим аспектом аналізу є аналіз сезонності в рядах динаміки депозитної бази комерційних банків України за 2007 (табл. 3,4), 2008 (табл. 5,6) та 2009 роки (табл. 7,8).

Таблиця 3 Розрахунок індексу сезонності депозитів юридичних осіб банків України за 2007 рік

	Місяць	Депозити юридичних осіб, млрд.грн.	Is	(Is*100)^2
1	січень	5,63	86,93	170,82
2	лютий	5,34	82,45	308,00
3	березень	5,2	80,29	388,48
4	квітень	5,63	86,93	170,82
5	травень	5,57	86,00	196,00
6	червень	6,04	93,26	45,43
7	липень	6,54	100,98	0,96
8	серпень	6,86	105,92	35,05
9	вересень	6,98	107,77	60,37
10	жовтень	8,01	123,67	560,27
11	листопад	7,85	121,20	449,44
12	грудень	8,07	124,60	605,16
Разом	-----	77,72	-----	2990,81

Аналіз був побудований наступним чином:

- визначено середні обсяги депозитних вкладів окремо за кожним роком (їх характеризує показник середнього значення по сукупності),

- визначено межі коливання обсягів залучення коштів на депозити окремо за юридичними і фізичними особами (їх характеризує показник розмаху варіації),

- проаналізовано середньоквадратичні відхилення в розрізі по місяцях, значення яких характеризує об'єктивність проведеного аналізу – тобто чим меншим є середньоквадратичне відхилення, тим об'єктивнішим є проведений аналіз.

Крім того розраховуючи індекс сезонності коштів клієнтів у комерційних банках, ми мали змогу визначити коливання (уповільнення чи прискорення) їх динаміки у відсотковому відношенні, а також

прослідкувати, що в аналізованому періоді на обсяги залучення коштів клієнтів банками в Україні має значний вплив факторі сезонності, що видно з побудованих нами графіків (рис. 6, 7, 8, 9, 10, 11).

В 2007 році середній обсяг депозитів юридичних осіб становив 6,48 млрд. грн. (середнє значення по сукупності $\bar{y} = 77,72/12=6,48$), тоді як їхня величина впродовж року коливалася в межах 44,33 млрд. грн. (розмах варіації: $R=I_s \max-I_s \min=124,6-80,29=44,33$). Значення середнього

квадратичного відхилення $\sigma_{is} = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (2990,81/12)^{(1/2)} = 15,79$ свідчить про об'єктивність отриманих даних.

Рис. 7 Сезонна хвиля депозитів юридичних осіб в банках України за 2007 рік, млрд. грн.

Як бачимо з графіка сезонної хвилі (рис. 7), найбільший вплив на обсяги депозитних вкладень суб'єктів господарювання фактор сезонності мав наприкінці року – в грудні показник індексу сезонності (I_s) сягнув свого максимального значення (124,6). Щодо вкладень фізичних осіб в 2007 році виявилася аналогічна ситуація (рис. 8) – вплив

фактору сезонності є найбільшим в грудні місяці ($I_s=128,15$). Середній обсяг депозитних вкладів фізичних осіб є вищим на 0,71 млрд. грн., проте коливання його впродовж року також є більшим (розмах варіації складає 47,44). Крім того значення середнього квадратичного відхилення є нижчим, а значить і модель є достовірнішою.

Таблиця 4 Розрахунок індексу сезонності депозитів фізичних осіб банків України за 2007 рік

Місяць	Депозити фізичних осіб, млрд. грн.	I_s	$(I_s * 100)^2$
1 січень	5,80	80,71	372,10
2 лютий	5,90	82,10	320,41
3 березень	6,20	86,27	188,51
4 квітень	6,45	89,75	105,06
5 травень	6,60	91,84	66,59
6 червень	6,75	93,92	36,97
7 липень	7,17	99,77	0,05
8 серпень	7,50	104,36	19,01
9 вересень	7,89	109,79	95,84
10 жовтень	8,20	114,10	198,81
11 листопад	8,57	119,25	370,56
12 грудень	9,21	128,15	792,42
Разом	86,24	-----	2566,34

Середнє значення по сукупності $\bar{y} = 86,24/12 = 7,19$

Розмах варіації: $R=I_s \max - I_s \min = 128,15 - 80,71 = 47,44$

Середнє квадратичне відхилення $\sigma_{is} = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (2566,34/12)^{(1/2)} = 14,62$.

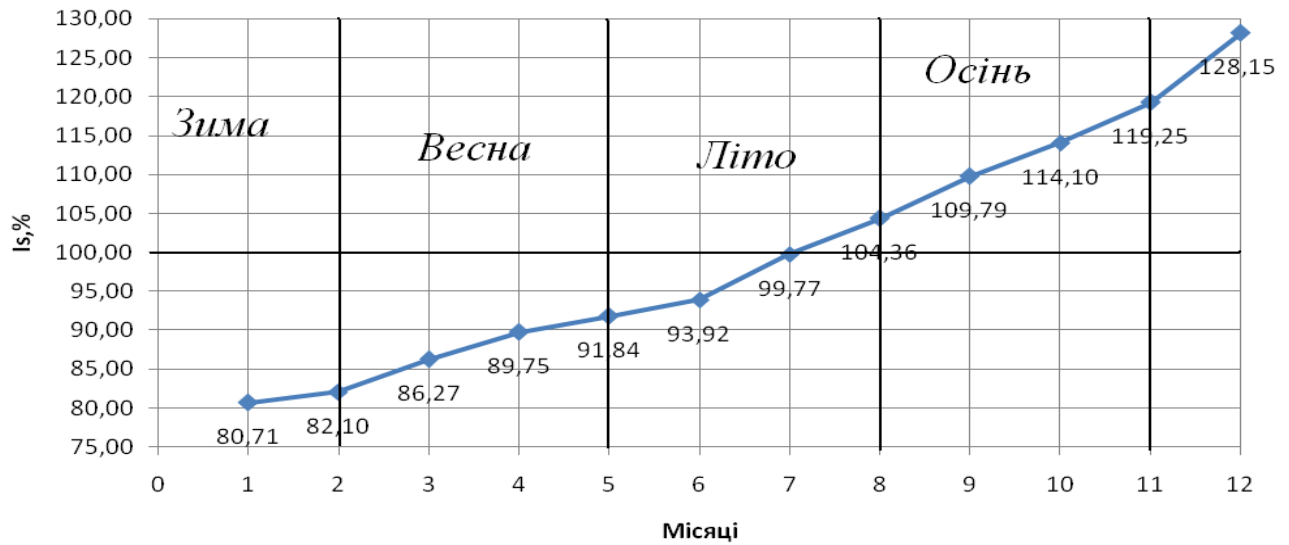

Рис. 8 Сезонна хвиля депозитів фізичних осіб банків України за 2007 рік, млрд. грн.

У 2008 році ситуація значно змінилася (рис. 9, середні розміри депозитних вкладів, зменшилися 10) і найбільшого впливу від фактора сезонності обсяги практично вдвічі коливання сум депозитів як фізичних, депозитів зазнали в листопаді місяці, значно зросли так і юридичних осіб.

Таблиця 5 Розрахунок індексу сезонності депозитів юридичних осіб банків України за 2008 рік

Місяць	Депозити юридичних осіб, млрд. грн.	Is	$(I_s * 100)^2$
1 січень	9,06	97,01	8,94
2 лютий	8,62	92,30	59,29
3 березень	8,58	91,87	66,10
4 квітень	9,29	99,47	0,28
5 травень	9,05	96,90	9,61
6 червень	8,69	93,05	48,30
7 липень	9,65	103,33	11,09
8 серпень	9,96	106,65	44,22
9 вересень	10,01	107,18	51,55
10 жовтень	10,54	112,86	165,38
11 листопад	9,63	103,11	9,67
12 грудень	8,99	96,26	13,99
Разом	112,07	-----	488,42

Середнє значення по сукупності $\bar{y} = 112,07/12 = 9,34$

Розмах варіації: $R=I_s \max - I_s \min = 112,86 - 91,87 = 20,99$

Середнє квадратичне відхилення $\sigma_{is} = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (488,42/12)^{(1/2)} = 6,38$.

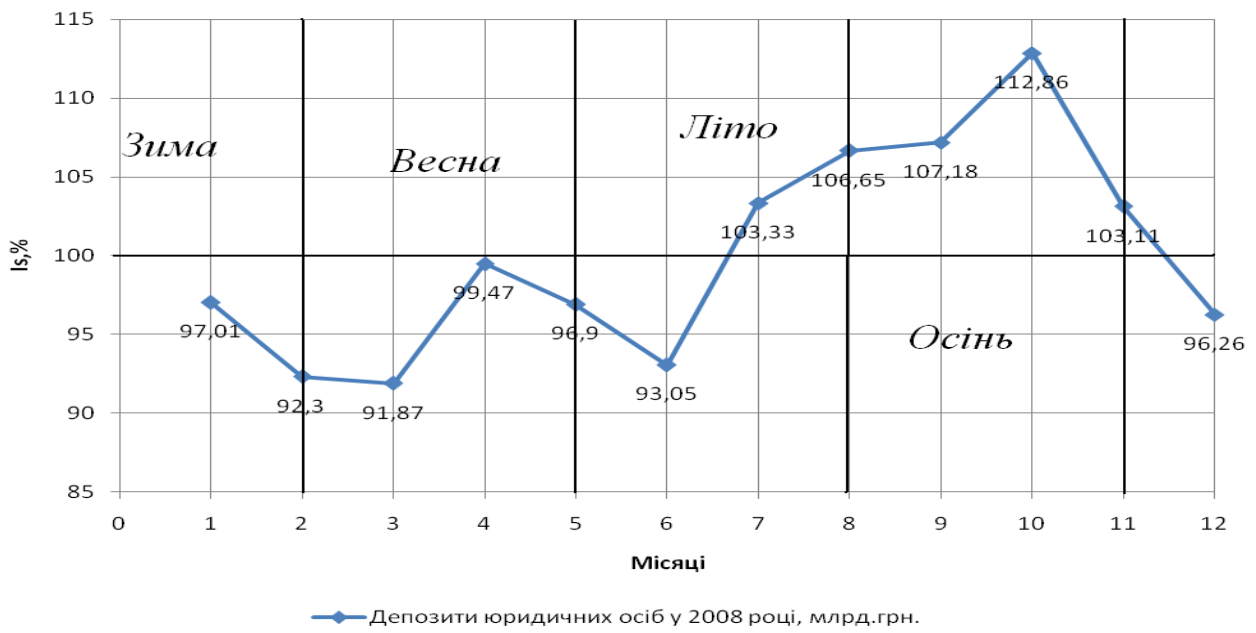

Рис. 9 Сезонна хвиля депозитів юридичних осіб в банках України за 2008 рік, млрд. грн.

Таблиця 6 Розрахунок індексу сезонності депозитів фізичних осіб банків України за 2008 рік

Місяць	Депозити фізичних осіб, млрд. грн.	Is	(Is*100) ²
1 січень	9,97	87,14	165,38
2 лютий	10,75	93,96	36,48
3 березень	10,51	91,86	66,26
4 квітень	10,89	95,19	23,14
5 травень	11,45	100,08	0,01
6 червень	11,69	102,18	4,75
7 липень	12,07	105,50	30,25
8 серпень	12,30	107,51	56,40
9 вересень	12,60	110,13	102,62
10 жовтень	12,66	110,66	113,64
11 листопад	11,43	99,91	0,01
12 грудень	10,97	95,88	16,97
Разом	137,29	-----	615,90

Середнє значення по сукупності $\bar{y} = 137,29/12 = 11,44$

Розмах варіації: $R = Is_{\max} - Is_{\min} = 110,66 - 87,14 = 23,52$

$$\text{Середнє квадратичне відхилення } \sigma = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (615,9/12)^{(1/2)} = 7,16.$$

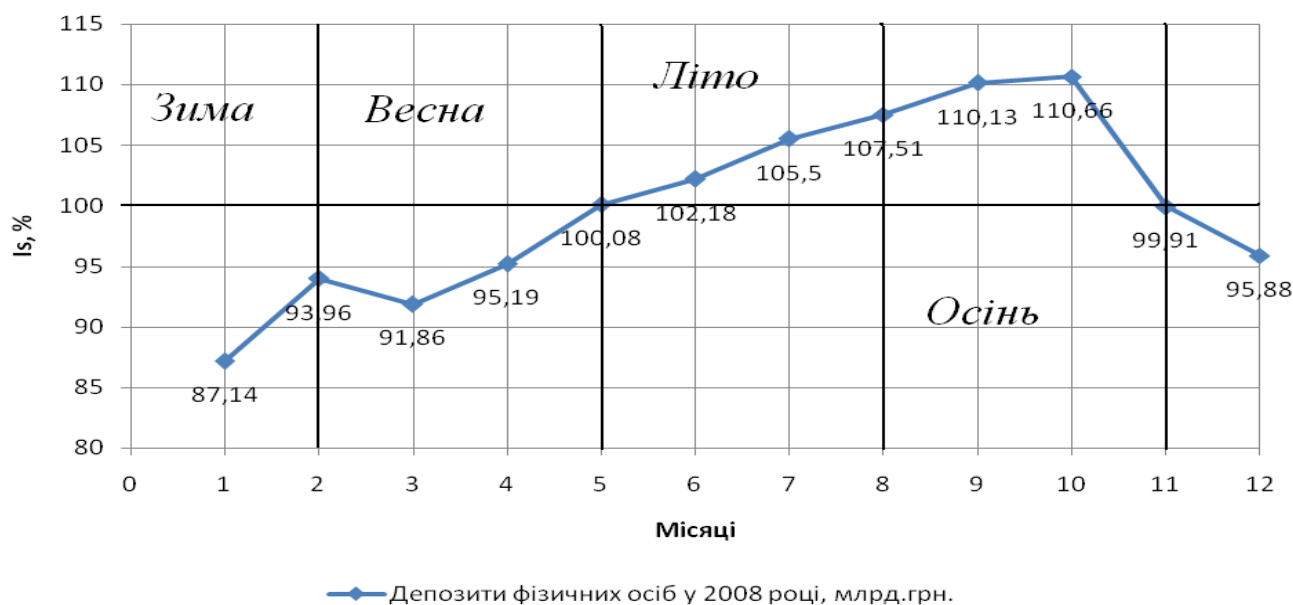

Рис. 10 Сезонна хвиля депозитів фізичних осіб в банках України за 2008 рік, млрд. грн.

В 2009 році стан справ кардинально змінюється (табл. 7, 8). Цього року як за депозитами фізичних осіб так і за вкладами суб'єктів господарювання в до кінця 2009 року (порівняно з станом на кінець 2008 року) відбувається стрімке зниження обсягів та розмірів вкладів – практично в 1,5 рази. В цей же час збільшується значення показника розміру варіації, що, в свою чергу, свідчить

про нестабільність сум коштів, що зберігаються на вкладних рахунках в банках та значні розриви між «найбільшими» і «найменшими» вкладами. Фактор сезонності практично втрачає свій вплив, оскільки в грудні місяці значення показника індексу сезонності (Is) складає за вкладами фізичних осіб 96,28, за вкладами юридичних осіб 90,61 (табл. 7, 8).

Таблиця 7 Розрахунок індексу сезонності депозитів юридичних осіб банків України за 2009 рік

	Місяць	Депозити юридичних осіб, млрд. грн.	Is	(Is*100)^2
1	січень	9,23	122,27	495,95
2	лютий	8,03	106,43	41,34
3	березень	7,67	101,61	2,59
4	квітень	7,71	102,14	4,58
5	травень	7,42	98,30	2,89
6	червень	7,34	97,24	7,62
7	липень	7,64	101,21	1,46
8	серпень	7,47	98,96	1,08
9	вересень	7,18	95,12	23,81
10	жовтень	7,27	96,31	13,62
11	листопад	6,78	89,82	103,63
12	грудень	6,84	90,61	88,17
Разом	-----	90,58	-----	786,76

Середнє значення по сукупності $\bar{y} = 90,58/12 = 7,55$

Розмах варіації: $R = Is_{\max} - Is_{\min} = 122,27 - 89,82 = 32,45$

Середнє квадратичне відхилення $\sigma_{is} = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (786,76/12)^{(1/2)} = 8,10$.

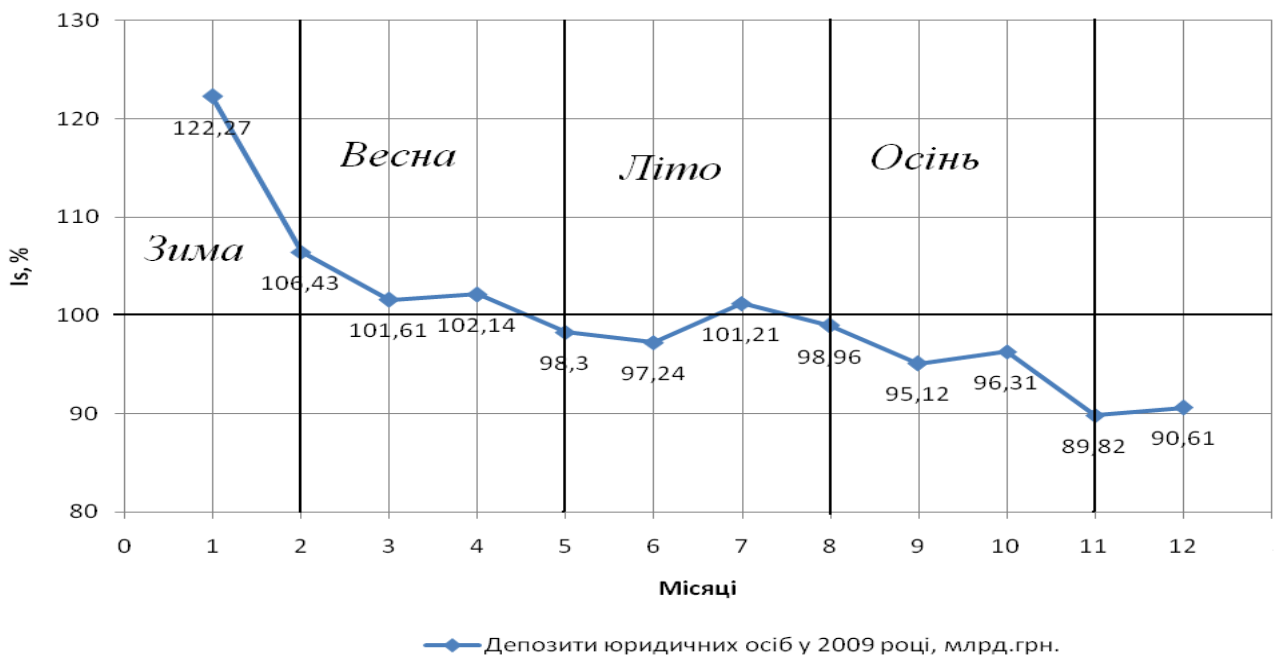

Рис. 11 Сезонна хвиля депозитів юридичних осіб в банках України за 2009 рік

Таблиця 8 Розрахунок індексу сезонності депозитів фізичних осіб банків України за 2009 рік

Місяць	Депозити фізичних осіб, млрд. грн.	Is	(Is*100)^2
1	10,80	109,22	85,01
2	10,50	106,19	38,32
3	9,98	100,93	0,86
4	9,75	98,60	1,96
5	9,85	99,61	0,15
6	9,94	100,52	0,27
7	10,14	102,55	6,50
8	9,76	98,70	1,69
9	9,57	96,78	10,37
10	9,43	95,36	21,53
11	9,42	95,26	22,47
12	9,52	96,28	13,84
Разом	118,66	-----	202,97

Середнє значення по сукупності $\bar{y} = 118,66/12 = 9,89$

Розмах варіації: $R = I_s \max - I_s \min = 109,22 - 95,36 = 13,86$

$$\text{Середнє квадратичне відхилення } \sigma_s = \sqrt{\frac{\sum (I_s * 100)^2}{n}} = (202,97/12)^{(1/2)} = 4,11.$$

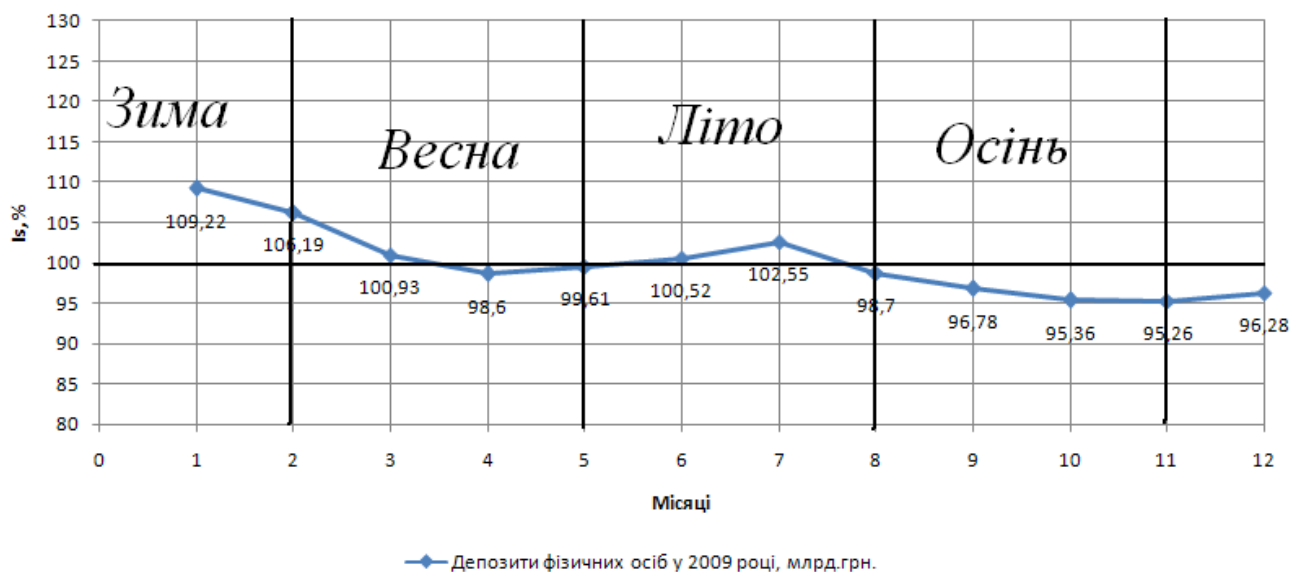

Рис. 12 Сезонна хвиля депозитів фізичних осіб в банках України за 2009 рік, млрд. грн.

ВИСНОВКИ

Досвід країн з розвинутою ринковою системою підтверджує, що головною функцією комерційних банків є сприяння мобілізації заощаджень, спрямування їх у напрямку найефективнішого використання, опосередковано збільшуючи загальну масу інвестицій та потенціал економічного зростання. Необхідними умовами для створення ефективної банківської системи в Україні є можливість та практичне здійснення переливу фінансових коштів між суб'єктами господарювання, надання споживачам свободи вибору між різними об'єктами розміщення тимчасово вільних грошових коштів, а також надання рівних прав усім, хто пред'являє попит на кредитні ресурси.

Доведено, що важливим чинником зростання обсягів депозитного ринку в Україні є зростання грошових доходів юридичних та фізичних осіб, що за

умови відсутності фінансового ринку як альтернативи інвестування визначає депозитні вклади як головне джерело портфеля активів. За цих умов особлива увага звертається на фінансові аспекти діяльності банку. Забезпечення фінансової стабільності комерційного банку в сучасних умовах базується на використанні механізму банківського менеджменту, складовою якого є депозитна політика комерційного банку. Відповідно, ефективність управління та функціонування комерційного банку в значній мірі визначається ефективністю реалізації депозитної політики [5;с.104].

Перспективною щодо виявлення закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків в динаміці обсягів депозитних ресурсів українського банківського сектору є статистична методика аналізу, яка завдяки комплексному підходу дає змогу врахувати вплив та значимість фактору сезонності, а також дозволяє спрогнозувати майбутні значення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко О.О. Розвиток українського ринку депозитів для фізичних осіб // Фінанси України. – 2006. - №3. – С.74-79.
2. Дроб'язко А. Регіональний перерозподіл ринку депозитів та кредитів фізичних осіб в умовах фінансової кризи // Вісник НБУ.- 2009. - №9. – С. 8-13.
3. Клименко М. Банки Николаевской области: банковская система вернет себе доверие, надежность и эффективность // Банкирь. – 2009. - №3. – С. 14-15.
4. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
5. Череп А.В., Андросова О.Ф. Банківські операції: Навч. посібник. - К.: Кондор, 2008.-410с.